

Balonček v Vineti

Magajna Bogomir

1.

Kandidat Stanko Bregar je čital: »Osemletna Lilija Mihajlova, edinka sicer zdrave gospe Mihajlove, poprej soproge umrlega ruskega profesorja emigranta Mihajlova, sedaj pevke v kabaretu Mignon, je bila okužena, kakor trdi mati, s poljubom. (Sledil je opis razvoja bolezni same in zapletkov, ki so se pojavili tekom nje.) Mati pravi, da je spoznala bolezen dovolj zgodaj. Radi nevednosti pa ni verjela v njeno ozdravljenje in je skrivala otroka doma. Ko je bilo razdejanje hčerkinega telesa preveliko, je prinesla trinajstega maja bolnico v ambulanto in trdila, da ne more več gledati otrokovega trpljenja. Otrok je bil isti dan pridržan tukaj.«

»Ste Vi pisali pregledok, gospod Bregar?«

»Da, gospod profesor!«

»Preiščite otroka še enkrat!«

Bregar je odgrnil odeje. Dete je zastrmelo vanj, kot da ga je sram telesne revščine. Obrazek se je skrčil. Lili je zajokala brez glasu.

Njegov pogled, sicer poln hladnega razuma, se je raznežil v usmiljenju. Poravnal je deklici kodre, ki so še v otroški mehкости padali čez obraz in vseokrog po vzglavnici. Mimogrede je opazil, da je v blazino uvezan bel angel, delo sestre Berte, ki ga je bila vtakala v tolažbo tistim, ki so bili obsojeni na smrt.

Preiskoval je z natančnostjo mladega medicince in odgovarjal profesorju v tujih izrazih o izsledkih.

»Pravilno. Vaše mnenje o izidu je?«

»Exitus.«

Otrok ga je opazoval bolešno vprašujoče.

»Čemu jokaš, zlatek naš? Dobro ti bo,« je rekel in se poslovil nato od profesorja, ki mu je stisnil roko in mu ukazal ostati v sobi ter lajšati otroku zadnje ure. Ko je pomiril dete, je sedel k mizi.

Sestra Berta je prižgala luči. Žarnice so vse bele razsejale svetlobo po ležiščih. Mnogo pogledov je zastrmelo v te svetiljke pod stropom, ki so v večerih, dokler ne umro, vse čudne v svojem mirnem molku. Berta je tudi prilila olja v lučko, ki je samotno gorela pod okrašeno Marijino podobo na

Vurnikova šola: študija fasade

podstavku. Na rokah je materi slonelo dete in upiralo v sobo ljubkoresne oči. Plamenček se je majal lahno, kot da ga ziblje nevidni dih bolnic. Sestra je bila pod njim kot prikaz, kot lepa slika, ki ji je bistvo doumel malokdo.

Ozrl se je na sliko, jo doumel v spominu na otroško dobo na nenavaden način in rekel: »Lepa si, Palas Atena krščanska! Rafael, ki si jo slikal, bolje ti je bilo kot nam. Lepa si, Palas Atena, in tudi če nisi, vseeno živiš.«

Radi teh dveh podob, sestre Berte in Marije z Jezusom, se je spomnil tretje, ki so jo imenovali tovariši radi proste drzne razposajenosti Judit in je bila zadnji čas v zavist vsem prijateljem samo njegova, čeprav ji še pravega imena ni poznal. Nehote jo je postavil v duši poleg sestre, ki je že osemnajst let žrtvovala svoje dni v tej strašni sobi. Na eni strani ljubezen, na drugi — kakor je mislil — skoraj izpite oči; na eni strani molitev, žrtvovanje, neprestano delo, na drugi cigarete, likerji, kino; na eni strani vera v življenje, na drugi najbolj ironični posmeh. »O, da bi bila ti — Judit, ki veruje v življenje svojega mesta! Ljubil bi te, da si taka Judit. Tako pa si osemnajstletno dekle, prelepa po svojem telesu, Judit, kmečko dekle, zatajila nerodnost svoje hoje in preprostost zelenih gajev. In radi tega ti vriskamo vsi. Radi tega ti bo morda zadnje bivališče ta soba, kjer strme bolnice s pol-

zaprtimi očmi vsevdilj v strašno neznano tudi takrat, ko svetiljke pod stropom umro. Jaz sam, dekle, sem tebi enak.«

»Maamaa, jooj, hooče me...«

Dvajset teles se je dvignilo na posteljah, ko se je razlegel ta jokajoči krik, zategel in trepetajoč, ves strašen v svoji boleznosti. Lili se je dvignila sunkoma in udarjala z ročico po odeji. Iz naprej pomaknjene glave je gorelo dvoje oči, v očeh je bila duša, ki se je borila v silnem trepetu s prividom, z ostudnim nestvorom, ki je živel v grozi nepopisne krivice in se boril z vso močjo proti moči otrokove duše.

»Lili, Lili,« je klical Bregar in jo stresal za roko. Sestra Berta je podprla telesce z rokami.

»Jooj, sestaaa, sestaaa...«

»Ubijem ga, čuj dete, ubijem ga grdega, čuj, tako ga bom, skozi okno ga vržem. Ne boj se, saj je sestra tu, saj sem jaz tu. Čuj, mamica pride in povedali ji bomo, da te je hotel.« je hitel govoriti.

»Ali, ali.« Otrok se je zavedel in nekaj jecal. Gledal ji je mirno v oči. Lili se mu je naslonila na močno roko. Svojo je stisnila na prsi kot da hoče ustaviti prehitro dihanje in srce, ki je utripalo nekaj trenutkov z veliko hitrostjo.

»Kaj si videla, Lili?«

»Velik je bil. Ne vem. Velik je bil.«

Berta je prekrizala dete na čelo in odšla v kapelo.

»Gospod, molite z menoj! Sestra Berta je molila vsak večer,« je zaprosila mala in uprla svoj pogled v njegovega. Ni imel poguma, da bi odklonil in tako ranil to mlado srce.

»Ali naj moliva očenaš?«

»Ne; saj je majnik sedaj.«

»Moli ti naprej, Lili; jaz bom s teboj.«

Pritisnila je ročici na ustnice:

»Gospa Marija, posvetim ti danes svoj obraz, oči, usta in srce.«

»Oči, usta in srce,« je ponovil.

»Varuj me in brani me kot svojega otroka.«

»Kot svojega otroka.«

»Amen.«

»Je že konec, Lili?« je vprašal začuden. Zamislil se je obenem v njen obrazek, ki je bil spačen od bolezni. Le oči so bile vse lepe in goreče kot nekdanj. »Darujem ti svoj obraz, oči, usta in srce.« Opazoval jo je nemo in tedaj se je pojavila v njem misel

in ta misel je bila veličastnolepa in ta misel je bila zapopadena v enem samem stavku in ni je verjel in vendar jo je mislil, jasno, izrazito, kot da bi stala izklesana pred njim: Radi Vinete je bil mali angel darovan —

»Ti, Lili, si Rusinja. Kdo te je učil tako moliti?«

»Pater Angelik, ki je bil moj učitelj. Stanovali smo blizu samostana in je mnogokrat prišel k meni.«

»Te je kaj obiskal med boleznijo?«

»Samo enkrat. Takrat pa je rekla mama meni: Lili, pojdimo v drugi kraj! Tu ni več mesta za nas.« Preselili sva se v največjo hišo, ki stoji poleg velikega vrta sredi mesta. Tam mama še biva. Gospod, pojdite jutri k nji in recite ji, naj pride!«

»Bom,« je odgovoril, v sebi pa je dvomil, če bo hotela priti. Vedel je, kako čudna je bila v ambulanci in radi tega je hotel že naprej potolažiti otroka za drugi dan:

»Lili, jutri ti prinesem balonček.«

»Balonček?«

»Ves bo lep, rdeč. Poleg tebe bo plaval. Glej, sestra je prišla. Lahko noč! Lepo zaspančkaj, mala!«

Pridružil se je nočnemu vrvežu dolge ulice, ki je vodila v njegov dom. Od daleč je zagledal Judit, ki ga je čakala naslanjaje se na kiosk, in puhala iz cigarete oblaček dima v zrak. Krnil je na drugo stran in se skril med množico. Zahotelo se mu je, da bi šel nazaj do hiše, kjer čaka Judit, pa je krenil naprej, mimogrede pozdravil zaspanega vratarja in odšel v četrto nadstropje, kjer je samotarilo njegovo neudobno stanovanje. Položil je knjigo na mizo. Imela je nad tisoč strani. Naslov pa ji je bil — Biologija in fiziologija človeka. V njej množica izklesanih miselnih in izkustvenih dognanj. Uprl je lakti ob mizo, prislonil glavo na dlani in gledal, žvižga je poltiho neko varietejsko popevko dolgo, dolgo skozi okno.

»Otrok pa je videl v viziji pajka, prav grdega črnega pajka križarja,« je rekel končno glasno, prekrizal roke in s čelom nad njimi zaspal.

2.

»Oprostite, medicinec Stanko Bregar.«

Gospa Mihajlova je sedela na žamet in gledala trudno vanj. Na dovršenem obrazu je bila koža blede napeta. Telo v ohlapni domači obleki je bilo sklonjeno tako, da

je zrla z obrazom kvišku, ko se je predstavljala. Zenice so se skrčile v drobno in cigareta med nežnimi prsti roke se je tresla komaj vidno.

»O da, spominjam se Vas iz ambulance. Želite?«

»Sem na oddelku, kjer umira Vaš otrok.«

»Umira?«

»To se pravi; umrl bo kmalu — danes, jutri, pojutrišnjem.«

»Vedela sem to, ko sem ga peljala k Vam.«

Začutil je ost v teh besedah.

»Pripeljali bi ga prej. Sicer pa — otrok želi z Vami govoriti, to je sporočilo, ki Vam ga prinašam.«

»Kaj želi govoriti?«

»Kaj želi govoriti umirajoči otrok s svojo materjo?«

»Da.«

»Zbogom, gospa!«

Mislil je oditi. Samo še malo se je ozrl v tisti nepremični, mrtvomirni obraz. Srečal je dvoje oči, utopljenih v tako globoko, poprej med malomarnostjo besed skrito žalost, da je obstal nehote.

»Bi radi še kaj sporočili?«

Z neprikrito nejevoljo je začela gledati na kljuko pri vratih.

»Gospa, Vaše dete je angel.«

Kriknila je pridušeno. S tresočo se roko mu je pokazala na sedež poleg sebe.

»Sedite, sedite! Kaj ste rekli?«

»Vaše dete je angel. Obiščite ga! Hudo bo otroku, če se vrnem brez Vas.«

»Glejte v moje oči, glejte,« je zajecala, »saj ste vendar medicinec!«

Pogled se mu je ustavil v očeh in nato na cigareti.

»Opium?«

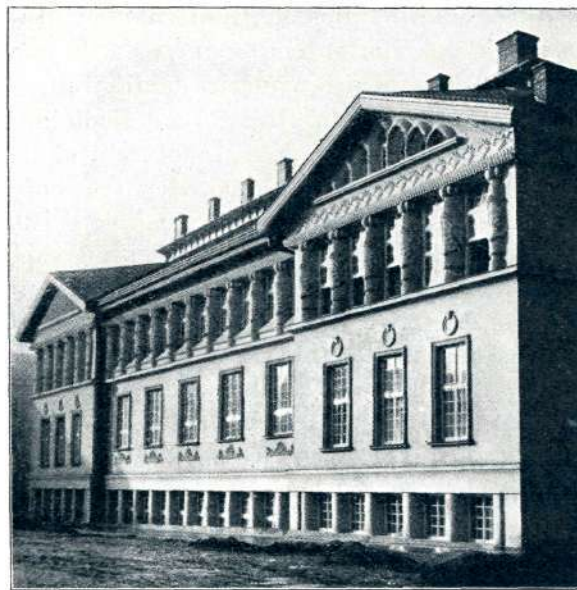
»Nov objekt za Vaš študij, kaj?«

»Da, gospa, neveseli objekt te žalostne Vinete, velikega mesta, ki je pogreznjeno v temo sedanjih duš, ki se brez prave sreče napajajo v blatu na dnu.«

»Vinete, Vinete? Kaj mi mar Vineta. Ali mislite, da sem bila v njej rojena. Moj rojstni kraj je bil kot zdravje. Mislite, da jaz ne ljubim svojega otroka — jaz, nekdanja profesorjeva žena, jaz nekdanja mati, jaz sedaj pevka v kabaretu, ki ima tako čudno nežno ime — Mignon.«

Grenak nasmeh se ji je zarisal v poteze.

»Ljubim Lili, ta svoj zadnji spomin s trepetom vsake žilice, s strastjo teh skrčenih

I. Vurnik: Arhitektura

zenic, z vriskom svojega umiranja. Da, ta zadnji spomin se mi umika in jaz radostno srkam opium, ki je sladak radi smrti, ki se skriva v njem. Jaz sama sem vcepila najstrašnejše umiranje tej Lili, ki jo imenujete angela.«

»Saj to ni bilo Vaše delo.«

»Da, tuji poljub je bil le posrednik — vzrok sem pa bila jaz. Za perico bi šla in moj otrok, moja kri, bi kipela zdravja, kot tisti vrt, ki se v majniku smeji tam pod okni. Ne odgovarjate? Prav, da molčite. Hotela sem zdravila, ki mi je sedaj grenkejša od opija. Hej, moj dobri mož Mihajlov, kaj mi je deklamiral nekoč! Ali je vedel, v kaj bo ta pesem meni. 'Citron cvetočih ti li znan je kraj, oranžni znan ti temnolisti gaj', ha, ha! Gospod medicinec, ljubko po melodiji te pesmi zibljejo svoja telesa dekleta v večerih, jaz pa jim pojem, hej — o, lepa Venus, traratarara — hej, vse zvezde so rdeče — zamorec z vijolino, hej — ziiii — o, lee-paa Veee-nus — ziiii — klavir in kitara — pljunk — pljunk — o, lee-paaa Veee-nus. Zibljejo svoja telesa dekleta v belih tančičah — beli metuljčki, enodnevnice — Libele srčkane — ziiii — in rdeči lampijončki pod stropom, ti lampijončki pod stropom — jaz pa jim pojem — o, le-pa Ve-nus — vod-na nim-fa, Mig-non, da, Mig-noon: Citron cvetočih ti li znan je

kraj, čuj, Lili, Lili, dete, ti li znan je kraj, čuj, Lili, jaz jim pojem sredi kroga. O dete srčkano, ti ubogi angelček mooj! Lili — sladko je to zdravilo. Hej, gospod medicinec, ste vi pater Angelik? Ne, predobrodušni ste. Čuden človek je tisti gospod. Rešiti je hotel otroka in me silil, naj grem za perico. Vi pa pravite, da ne nosim krivde jaz. Pred vami ne bom bežala, iz njegovih polzaprtih srepih oči pa sije vest, ki peče, peče. Njega se bojim, opium pa je zdravilo, ker on je strup in v strupu je povračilo, dočim so patrove oči samo vest, razumete vi, vest!«

»Vest in oproščenje. Vašo krivdo bi sodil drugače kot vi.«

»Nočem oproščenja. Krivdo si sodim sama. Sama si nisem v mar. Otrok pa umira in me kliče, me kliče, ker me ne pozna. Ne bom ga obiskala. Kako naj mu zrem v pogled, ki ne sluti ničesar, in v obrazek, ki sem mu ga razrvala sama? Ah, v opiju pa je onstranost lepa kot spomin na čase, ko je še živel profesor Mihajlov in ko je bilo dete, doma spočeto in v tujini rojeno, še zdravo. Skozi mrak in lakoto in dež in meglo sem ga nosila. O kje so tiste poti, polne trpljenja, in vendar polne sreče. Da, Vi imate še pravico gledati mojemu otroku v obraz. Pojdite, gospod, k Lili! Zapomnite si vsako potezo njenega umiranja! Vrnite se in sladko mi bo govoriti o tem z Vami. Zvečer pa pojdem v kabaret in prepevala bom na vso moč, prepevala bom lepo, kot ni pel še nihče: In kipi marmorni strme v me: Kaj so, otrok, storili ti ljudje? Poznaš, otrok, svoj ozki novi dom? Brlogarji, ti kipi zatolščeni, mi bodo ploskali z vso besnostjo, gospod! Le pridite nazaj! Lili recite, da pridem, morda kmalu in v večnost pridem za njo. Vi, dobri človek, stojte ji ob strani v njeni zadnji uri!«

Nemo se je priklonil in odšel. V duši mu je kipelo do bolečine. Na cesti se je pristavil k zidu. Pred njim je hitela v solncu truma dečkov s kodrastim psičkom. »Kuži, na, na! Teci, kuži,« je klical najmlajši med njimi. Na križišču je brzel avto za avtom. Visoko na nebu je viselo solnce, vse lepo pomladno. Sklonil je glavo in se napotil proti griču, s katerega so nad vsem mestom strmela visoka okna bolnišnice. »Vineta je velika do strahote,« je mrmral.

5.

»Balončki, lepi veseli balončki. Kupite enega! Bodite veseli! Kupite balonček!« ...

Onkraj ceste je kričal fantek. Nad njim so krožila v skupini bitja, ki so bila kot da žive.

»Prodaj meni enega, tistega, ki je najlepši, najvišji.«

»Dvajset dinarjev, gospod!«

»Judek mali, deset ti jih dam, ali pa pojdi!«

»Dajte deset!«

Bregar mu je izročil denar. Fant se je nasmejal široko, podrsal z eno boso nogo ob drugo in stlačil bankovec v žep širokih hlač.

»Ali bo za Vašo gospodično, gospod?«

»Kaj ti mar,« se je razjezil Bregar. »Ko bi ti, smrkelj mladi, vedel, zakaj bo, bi mi dal še enega zastonj. Izgini brž!«

Skupina deklet, ki je opazovala prizor, se je zasmejala glasno. Stopal je med stebriščem po stoterih stopnicah na grič. Ko je korakal, je žarel balonček v solncu krvavordeč. Iskreno se je nasmejala Lili, ko je vstopil.

»Prav nad tvojo glavico bo plaval. Ves rdeč je, kot tvoja dušica.«

»In na nitki plava.«

»Da. Pri tvoji mamici sem bil. Rekla je, da pride kmalu — za vedno.«

»Danes ne pride?«

»Ne. Danes ne more.«

One velike oči, ki so strmele vanj, kot da hočejo izgrebsti zadnjo misel iz njega, so se zamislile nekam v neznano. Polagoma, polagoma se je risala senca v njih.

»Jaz sem grda, grda. Mamica se me boji.«

»Ali, Lili, mamica te ljubi zelo.«

Zopet ga je mnogo trenutkov nemo opazovala. Iskal je v njene misli, da bi našel pravo besedo. Oči so bile še vedno vse temne in kot zagonetka. Več silnosti, več lepote, več trpljenja, več doživetij je bilo v njih kot v marsikaterem starcu.

Naenkrat se je kandidatu zgodilo nekaj, radi česar je bil presenečen bolj kot kdaj v svojih triindvajsetih letih.

»Ali verujete vi v vstajenje mrtvih?« je vprašala deklica in mu gledala globoko v oči. Obrazek bolestno resen, kot da je nosila to vprašanje že dolgo v sebi. Njen pogled je nujno zahteval odgovora.

»Ali dete, zakaj vprašuješ to?«

»Ko je pater Angelik zadnjikrat obiskal mene in mamo in je ona začela jokati, je rekel: »Gospa, radi male verujem v vstajenje mrtvih. Žrtvovana je radi mnogih.«

»Da, radi Vinete je bil angel darovan,« je ponovil v sebi.

»Glej, tudi balonček plava, dasi je mrtev,« je odgovoril.

»Jaz pa nisem mrtva,« je pristavila ona.

»Ti nisi, ti si dušica, ti si živi balonček in smrti ni pred teboj,« ji je pravil tiho, kot da pravi sebi in nato v mislih: »Mrtev sem jaz, mrtva Judit in premnogi v Vineti. Rafael, sestra Berta in Lili pa žive. Njena mati je v sredi med življenjem in smrtjo.« Pristopil je profesor in Bregar je rekel Lili: »Ne misli več na mrtve! Glej, kako lep je balonček! Igraj se z njim, dušica!«

Zvečer je Lili umirala. Noč je bila silna v tihoti in mesečina je valovala skozi njo kot padajoče morje na oblo. Mesto samo je ležalo — Vineta — na dnu zračnih voda. Bolnice so se opirale na komolce in opazovale smrtne muke malega bitja. Sestra Berta je klečala ob postelji. Njeno telo nepremično, in obraz kot da se družijo z mogočnostjo svetov — ki so obkrožali — neznatne svetle točke — zemljo. Pristopil je po prstih in zdelo se mu je, da ga sestra ni opazila. Čudno, da se je zagledal prej v njo kot v otroka. Nekaj hipov jo je nemo opazoval. »Kaj mora imeti v sebi to bitje, saj niti človek ni.« Sklonil se je nad trepetajoče telesce. Gledal je otroku v oči, ki ga niso poznale več. Prsti ročice so se lovili za vrstico balončka in ko se je je dotaknila, so se ovili krčevito krog nje. Vročični pogled je zastrmel tedaj v rdeče eterično plavajoče bitje, ki se je treslo sunkoma z njeno rokico in morda je gledala umirajoča silne prikaze v visečem, v rdečo barvo, ki je bila kot kri, ograjenem prostorčku. Sestra Berta je dvignila pogled in videla, da Bregarju komaj, komaj zaznavno trepečejo ustnice. Hipoma pa je dvignil roko — otrokove oči so podzavestno sledile njenim gibom — ulovil balonček in ga potisnil detetu v naročje. Svilenomehka stvarca je hotela ubežati. Lili se je je oprijemala z nemočjo svojega naročja.

»Balonček!«

Roki sta odpustili in obviseli — ena nad belim angelom, druga nad srcem izsušenega telesca.

Odtrgal je vrstico in stopil k oknu. Zazdela se mu je, da je mesec kot prva stopnica v tisto, ki mu je bilo neznano. Spomnil se je tudi, da poje gospa morda prav v tej minuti: Poznaš ta kraj? Oblica, ki jo je spustil, se je

dvigala više in više, visoko nad mesto, ki ga je imenoval utopljeno Vineto. V njej so odsevale zvezde. Obrnil se je in videl, da stoji tudi sestra pri oknu.

»Kot da bi šla k Bogu, tako se spušča oblica,« je rekla, ko se je ozrl v njo. Začel jo je motriti kot da bi studiral na njej. Sestra se je zbegala. Rekel je nato z odločnostjo: »Čemu vendar jokate, sestra! Osemnajst let ste tu. Čas je, da bi se odvadili jokati. Jutri bo obdukcija. Obvestite gospoda profesorja in pripravite potrebno! Lahko noč!«

»Lahko noč, gospod!«

4.

V stanovanju je gorela luč. Razposajeni smeh se je zadel v Bregarja, ko je vstopil. Judit se je gugala na stolu. Telo ji je bilo nejasno obkroženo s cigaretinim dimom.

»Dolgo sem te čakala. Preveč si v bolnici, fant moj, skoraj vsak dan od jutra v večer.«

Tikala ga je skoraj otroškomirno, kot da bi bilo samoposebiumevno, kot da bi bila od vekomaj skupaj. Njena lepa postava in njen mirni glas se nista prav nič ujemala s tem, da se je na naslanjaču gugala in kadila cigareto. Zagledal se je v njo in jo nemo opazoval. Tisti otroški smeh ji je polagoma izginjal z obraza in tudi sama ga je začela gledati plašno.

»Judit, danes ni prav, da si prišla. Včeraj sem te videl na oglu in sem se ti umaknil. Pojdi! Bolje je, da ne prihajaš več.«

Hotel je biti trd, pa mu je bil glas nežen in samemu sebi ni verjel, da govori tako. Neko čudno čuvstvo, podobno onemu, ki ga je klicalo prejšnji dan na cesti, je začutil v sobi in v hipu je vedel, da bo odslej v tej sobi pusto, pusto do samega dolgočasia. »Vraga, saj je vendar ne ljubim,« je pomislil.

»Nisi suh?«

»Ne, nisem suh,« je rekel hitro in vzel zadnji bankovec iz listnice, da ne bi opazila. Vzela je denar.

»Vedi, Judit ne ljubi samo cigaret, likerjev in kina. Za ta denar ti bom kupila najlepši šopek v cvetličarni. Kupila bi ga za svoj denar, pa ga nimam. Jutri ti ga prinese postrežček. Bodi zdrav, Bregar!«

Odhajala je proti vratom. »Samo z denarjem sem naredil grdo kot v kakem romanu. Hotel sem, da bi mi pljunila v obraz, kot stoji v romanih,« je mislil Bregar, ko je odhajala. »Judit.«

»Hočete, gospod?«

Prijel jo je za roko in jo peljal k oknu. Gledal ji je v oči in videl, da niso tako izpite, kot je mislil v bolnici, ko jo je primerjal s sestro Berto. Skoraj, da je bil v njih ogenj zdravega kmečkega dekleta.

»Čuj, Judit! Na Ruskem je živel nekoč neki človek z imenom Dostojevski in ta človek je izpreobračal. Neki drugi z imenom Solovjev je šel dalje in je pridigoval. Celo neki Čeh z imenom Machar je spreobračal, dasi je bil sam spreobračanja potreben; zakaj ne bi torej spreobračal in pridigoval tudi jaz, Tebi in sebi, Judit!«

»Tega pa jaz prav nič ne potrebujem.«

»Kljub temu poglej to množico luči, ki sveti tisočerim hišam in premnogim ulicam.«

»Kaj hočeš s tem?«

»Ni jih dovolj, da bi razsvetlile veličastvo žrtve, ki je bila darovana nocoj na griču (govoril ji je o Lili) in niti velikega žrtvovanja sestre Berte, ki dela od jutra v večer, od jutra v večer vsak dan že osemnajst let v tisti sobi. Našega rodu si. Nazaj v zelenino naših polj ne moreš več, Judit, vendar bi bilo škoda, da bi te zajelo to tuje mesto z vso svojo omamo že sedaj, ko ti niso niti dobro izginili žulji z rok. Saj je preprosto, kar ti govorim. Manjka nam veselja, ki se rodi šele z vstajenjem. Vstajenje pa je rojstvo življenja. Še roža se v jutru razgrne in se obrača ves dan za solncem. Mi pa smo taki, da nam od jutra v večer vene list za listom. Otrok je šel v nebo. Njegov smoter in cilj je bilo nebo. Isto je v smoter in cilj tudi sestri Berti in ona je srečna celo v žalosti, kadar joka. Vidiš, ti pa nosiš masko neprave Judit in prav gotovo vem, da ti ni tako ime. Nobenemu slovenskemu kmečkemu dekletu ni tako ime.«

»Kaj hočeš z vsem tem?«

»Dolgčas mi je do črnogledja. Samo osem let je imel otrok in verjel je v vstajenje mrtvih, jaz pa ne verujem, dasi imam triindvajset let in gledam tebe, ki jih imaš osemnajst in o vstajenju ničesar ne veš. Najini listi bodo veneli brez solnca od jutra v večer in končno bo prišla noč, ki bo hujša od črnogledja. Kaj hočem z vsem tem? Hočem, da vržeš masko neprave Judit. Nočem vedeti tvojega prejšnjega imena ali hočem, da boš Judit, ki bo pomagala svojemu mestu. To hočem in potem ostaneš lahko, sicer pa pojdi in se ne vračaj več!«

Stopila je tesno k njemu in mu gledala v oči. V tem pogledu je Bregar čital toliko, da mu je bilo v duši, kot da jo je ves majnik, ki je kipel zunaj, zagrnil z dihom novega življenja. V tem pogledu je videl žensko, pravo žensko, ki je bila doslej le zagrnjena v senco Vinete.

»Fant moj, verjela sem v vstajenje, odkar sem spoznala tebe. Ko sem šivala ob stroju od jutra v večer, mi je ta pel tvoje ime. Nisi vedel, da sem šivala. Tvoj denar sem hranila. V bolečino bi mi bil, če bi se hranila z njim. Ko sem v večerih utrujena postavala ob kiosku, mi je ves hrum tega mesta klical tvoje ime. Videla sem včeraj, da si se ognil in zahotelo se mi je, da bi se pridružila vrišču in ropotu na cesti, da bi šla na sredi po tlaku in vriskala v noč kljub vozovom, kljub ljudem, kljub vsemu svetu. Ko si pa prej rekel, naj grem, mi je bil v srcu mir, ki ga je okusil malokdo. Cesta pred menoj se je začrtala in natanko sem vedela, kje in kod je moja pot. Zato ni bilo nič žalosti v meni. Z denarjem, ki si mi ga dal nocoj, bi kupila šopek in bil bi v slovo tebi in meni, da tudi meni, kajti prave Judit ne bi bilo več. Ostalega denarja, ki sem ga hranila, bi ti ne vrnila, kajti potem bi bil po pravici moj!« Ovila mu je roki krog vratu in mu naslonila glavico na ramo.

»Judit,« je rekel nežno, »pojdi nocoj domov! Jutri pa se vrni! Popoldne bova obiskala odrček male Lili.«

Ko je odhajala, je bil njen korak skoraj kmečko neroden. Gledal je za njo z mirom v duši in vedel je, da ljubi. Nato je stopil nazaj k oknu in molil tako:

»Lili, angelček moj, hvala ti za ozdravljenje! Iz kraja, kjer si, se me spominjaj! Spominjaj se tudi Judit in svoje matere, in bodi tudi njej v ozdravljenje! Radi tebe posvetim danes svoj obraz, oči, usta in srce.«

* * *

Pripomba: Majnik — leto pozneje. Sestra Berta je umrla čisto mirno, komaj s šepetajočo molitvijo na ustnicah. Na njenem mestu sedi nova sestra, gospa Mihajlova, skoraj brez besede, kot Berta nekoč, in tke v blazino belega angela, ki se igra z balončkom. Profesorjev asistent doktor Stanko Bregar čita vnovič iz velike knjige — Biologija in fiziologija človeka. Njegova žena Judit čaka doma rojstva novega človeka.